

Script Armando-monoloog 'De jongen en de oorlog'.

Dit is deel 1 van de monoloog op grond van het boek 'De straat en het struikgewas' van Armando.

Van Allard van Lenthe, 06-15091147, avanlenthe@hetnet.nl

Inhoud:

De kunstenaar Armando maakte de Tweede Wereldoorlog mee als tiener. Hij herinnert zich hoe hij aan de oorlog gewend raakte en het normaal ging vinden wat er in de oorlog gebeurde. Wist hij veel? Hij had nog nooit een oorlog meegemaakt.

Boek: 'De straat en het struikgewas' (De Bezige Bij).

Speler: verteller/acteur.

Publiekgroepen: jongeren (12 +), volwassenen

Thema's: literatuur, oorlog, kunst.

Duur: 30 minuten.

Locatie: vlakke vloer theaters, bibliotheken, aula's, musea en herdenkingscentra.

1.Het is oorlog.

De vader riep de moeder zijn vrouw:

-Het is oorlog!

Er stond een man op straat, die schreeuwde:

-Het is oorlog!

Toch was het prachtig weer.

Ik zou niet weten waarom, maar de jongen ging naar school.

Niet dat hij verwachtte dat er les gegeven zou worden: het was oorlog.

Voor het gebouw trof hij de onderwijzer, die net op de fiets wilde stappen om naar huis te gaan.

-Ga maar gauw naar huis, je weet niet er gaat gebeuren.

Er liep een traan langs z'n wang

-Ik hoop dat we elkaar levens terugzien.

Goh, wat jankt die kerel gauw.

Het was oorlog, de Vijand was aanwezig.

De Duitse soldaten zongen en marcheerden, dat vond de jongen wel mooi.

Ze marcheerden, sloegen de hakken tegen elkaar en schreeuwden.

God wat konden die Duitsers schreeuwen!

Overal werd gevochten, er vlogen vliegtuigen over.

Dat belooft wat.

Maak je borst maar nat jongens!

De vijand was aanwezig

Overal werd gevochten, maar niet bij hem in de buurt.

Er vlogen vliegtuigen over.

Dat belooft wat.

Maak je borst maar nat jongens!

(Staat afwachtend te kijken)

Voor het hek van het strafdok stond een soldaat op wacht.

Ach wat viel er te bewaken: het was prachtig weer, de bosrand sluimerde, de vogels floten wat.

De jongens stonden naar de soldaat te kijken.

De soldaat lachte een beetje verlegen.

-Habt Ihr Ferien?

De jongens keken hem even aan.

Ze zeiden niets, ze gaven hem geen antwoord.

De vijand geef je geen antwoord.

Toen draaiden ze zich om en liepen door.

-Wat zei die gozer?

-Hij vroeg of we Ferien hadden

-Wat is dat.

-Vakantie. Hij vroeg of we vakantie hadden.

(Kijkt om)

De jongens keken nog een om.

De soldaat keek naar boven

Wat zag ie nauw weer.

Misschien zag ie een vogel.

Misschien had ie verstand van vogels, weet jij veel.

Hij schrok op en voor hij het wist zei hij 'Krijg de kolere.'

Hij wou niet meteen opstaan,.

Hij liep langzaam weg alsof ik iets anders te doen had.

(Doet dat)

De jongens hadden de hele dag op de hei gefietst.

Twee jongens op één fiets

Aan het eind van de dag waren ze bezweet.

Ze hadden dorst, al die tijd hadden ze niks gedronken.

De dames stonden in de tuin.

Ze waren vrolijk. Ze lachten.

Ze woonden aan de rand van het terrein waar later het strafdok zou komen.

Ze draaiden muziek, de dames.

De jongens kregen water uit een kopje.

Sindsdien kwamen ze daar geregeld terug.

Zo zijn jullie er weer?

Ze waren altijd vrolijk, de dames.

Ze hadden zomerjurken aan.

De jongens liepen op een dag in het bos.

Ze gingen het pad af, ze liepen dwars door het bos.

Ineens stonden ze aan de grond genageld stil.

Er lag een soldaat op de grond, op z'n rug.

Ze zagen z'n laarzen, boven op 'm lag een vrouw.

Z'n handen lagen op haar blote billen.

De soldaat wurmde zich onder de vrouw vandaan en begon te schreeuwen.

De jongens schrokken en liepen hard weg.

De soldaat rende ze even achterna en keerde toen maar weerom.

De jongens hielden op met rennen.
-Wat een kont!
-Nou, wat een grote kont.
-Wat had dat mokkel een kont!
Ze vonden hem mooi, die kont.
(Muziek stopt)

2. De gevangenen.

Toen schalde het nationale volkslied ineens door de straat.
De buurman luisterde naar een verboden zender en op die zender werd het volkslied gespeeld.
De buurman had het raam opengedaan.
Hij liet het volkslied door de straat schallen.
(Wachten)
Er gebeurde niets.
De vijand had het niet gehoord.

Er liep een man op straat.
Hij liep op klompen en zijn kledij bestond uit resten van een uniform.
-Zeg he, ik moet naar het station.
-Waar kom je dan vandaan.
-Uit het kamp. Ik ben ontvlucht zie je.
-Hoe kun je nou in zulke kleren op straat lopen. Ga vlug ergens naar binnen en vraag gewone kleren.
Geroep en gestamp in de verte: daar waren de vervolgers al.
De gevangene dook de bosjes in, maar hij was niet snel genoeg.
De vervolgers hadden hem gezien en begonnen met machinepistolen op het struikgewas te schieten.
(Imiteert het schieten met een machinepistool)
Maaien noemen ze dat.
Toen ze dat een tijdje hadden gedaan, gingen er een paar kijken.
Ze schreeuwden iets en even later sleepten ze de gevangene de straat op.
Was hij nou dood of niet?
In ieder geval bloedde hij erg.
De vervolgers waren tevreden, dat zag je aan hun gezicht.

Er werden ook wel eens gevangenen vrijgelaten.
Ze liepen met hun magere en kaalgeschoren koppen door de straat op weg naar het station.
Kwam er ineens een vrouw uit een huis gerend.
-O-o, wat zien jullie eruit, vreselijk! Willen jullie een boterham
-Nou graag mevrouw
-Kom maar hier hoor jongens, krijgen jullie een boterham.
Ik vond dat maar een overdreven gedoe.
Geef ze een boterham, maar praat niet tegen ze alsof het kleine jongens zijn.
Het zijn mannen.

De jongen fietste langs de weilanden.
Een paar honderd meter verder gebeurde er wat.
Er stortte een vliegtuig neer.
Er was een vliegtuig neergestort.

Een noodlanding misschien.
De piloot stond in brand!
De jongen dacht dat hij de enige was die het zag, maar er was ineens een man naast hem komen staan
De piloot vloekte, hij schold, hij ging tekeer.
Toen viel hij om.

Er was een auto met twee Duitsers bij gekomen.
De jongen en de man moesten weg, we moesten weg.
De jongen fietste nog een eind achter de man aan.
Misschien omdat hij wilde zien hoe een ander op zo'n gebeurtenis reageert.
Hoe je op zoiets reageren moet.
Ze kwamen andere mensen tegen, ze stopten en de man vertelde wat hij had gezien.
-Konden jullie niks doen.
-Nee, we konden niks doen. Hier deze jongen heeft het ook gezien. Is het waar of niet?
-Ja, het is waar.
-En schelden dat ie deed. Hij ging te keer!
(In zichzelf)
Ja, dat hij zo gescholden en gevloekt had.
Hij wilde niet dood, die piloot.

3. Optreden.

(De violist speelt)
Ineens beseft hij dat het belachelijk is om je haar te laten knippen, zoals zijn moeder dat wilde.
Alles laten groeien.
Niks opknippen.
Met grote halen naar achteren kammen.
De moeder zei:
-Vanmorgen kwam er zo'n jongen uit hoe heet die straat daar verder op voorbij;
met een bakfiets
Die had ook van dat lange haar, zoals jij.
En zoals ie dat achterovergooide, zo ordinair, gadverdamme.
Kijk zo moest het zijn!

-Zeg jij speelt toch viool?
-Ja.
-Er liggen wat gevangenen van het kamp in het ziekenhuis.
Zou jij voor ze willen spelen, voor niks natuurlijk..
En niet te jazzig, gewoon sentimentele liedjes en zo.
De jongen vond het jammer dat het voor niets moest.
-Ja, da's goed
-Weet je een pianist?
-Ja die weet ik.
De jongens hebben voor de zieke gevangenen gespeeld.
Er stond soldaat met een geweer bij de deur.
Die vond het ook mooi.
De zieken waren kaal en zagen er mager uit.
Eén had er een scherf in zijn long.

Die met de long zei:
-Bedankt jongens, wil je een snoepje?
Nee, ze wilden geen snoepje.
De jongens waren blij dat ze er weg waren.
Het stonk er, het stonk er als de kelere.

(Violist stopt)

4 Onderweg.

In de tram en in de bus stonden de Duitse soldaten op voor een ouder iemand of voor een dame.

Ze maakten plaats.

Ze konden vriendelijk en beleefd zijn, dat hadden ze thuis geleerd.

Maar ze schoten de persoon voor wie ze opstonden wel voor z'n flikker als het ze bevolen werd.

Wat had je dan gedacht.

Er kwam een auto met Duitse soldaten voorbij.

Ik zag dat ze voor een huis stilhielden.

Ze sprongen uit de auto en traptten de deur in.

Dat was hun opdracht

Om de hoek woonde een man met twee jassen.

Wanneer hij de deur uitging, trok hij uit voorzorg twee overjassen over elkaar heen aan.

Stel je voor dat je aangehouden werd en in een kamp terecht kwam.

Had je in ieder geval twee jassen.

De mevrouw kwam met de hond terug.

-Zo, zei ze, we hebben samen gewandeld, hij heeft gepoept en gedaan.

-Mooi, zei haar man, knap zo!

Op dat moment werd er gebeld.

Een overvalwagen.

Zo gebeurde het.

Onderweg naar het zwembad zag hij een gezin met tassen.

-Daaaag, riepen de burens, daaaaag.

Ze stonden stonden in de tuin en ze hingen uit de ramen.

Het gezin wuifde terug.

-Daaag.

-Ja, dat zijn joden, die gaan zich melden

-Stom eigenlijk he?

-Maar wel moedig.

-Ik ben benieuwd, werd er gezegd, ik ben benieuwd.

Kijk es wie daar voorbijgaat?

Hoe kan dat nou?!

Het is toch een jood.

Hoe bestaat het.

Hoe kan die nou nog vrij rondlopen?

Wat zijn het toch handige lui, de joden.

Ik vertel je het een en ander, opdat je een beetje een idee krijgt hoe het was.

Ik vertel je ook weer niet te veel,

Want anders begrijp je er helemaal niets meer van

5 Het mes.

De jongen was 16, eigenlijk was hij een man.

Op een zomeravond liep hij in het bos.

De vijand had bevolen dat na 8 uur savonds niemand meer op straat mocht zijn.

Het was al 9 uur.

Het is niet bekend waarom ie daar liep.

Misschien omdat het niet mocht.

De ander stond achter een boom op hem te wachten.

Een man in uniform, een soldaat dus, met een pistool in de hand.

Hij begon te schreeuwen:

-Wat doe je hier! Je mag hier niet zijn! Mee!

De jongen moest mee en hij begreep waarheen: naar het kamp.

Was hij daar niet te jong voor?

Dit keer niet.

Niks mee te maken, mee!

Ze liepen door het bos, langs het struikgewas, de jongen voorop, de soldaat met het pistool achter hem.

De jongen deed of hij struikelde over een tak.

Hij viel en ondertussen greep hij naar het mes in zijn sok.

De soldaat schopte tegen zijn rug en trok hem overeind.

De jongen draaide zich snel om en stak (beweging) het mes diep in de buik van de soldaat.

Gelukkig maar dat het mes zo scherp was.

Toen trok hij het er weer uit en rende weg.

Hij zag nog dat de soldaat op zijn knieën viel

(Loopt)

Het lijkt me voor het verhaal van belang te weten wat de jongen op de teugweg naar huis dacht en voelde.

Ik weet het, want ik heb het hem destijds gevraagd: hij was woedend.

Hij was woedend.

Hij liep vloekend door het bos.

Hij had die soldaat toen ie op de knieën lag voor zijn blonde kop moeten schoppen.

Hij had die soldaat moeten vermoorden.

Maar hij had 'm toch vermoord?

Ja, dat was te hopen.

(Gaat zitten)

Toen hij thuis kwam heeft hij niets verteld.

Er was een verrassing, er was een ei voor hem.

Hij heeft een gebakken ei gegeten.

De woede was alweer wat gezakt.

(De violist speelt)

6. De oorlog duurde te lang.

Ofschoon er steeds iets gebeurde, duurde de oorlog toch erg lang.
De oorlog duurde veel te lang.
De vader had de opmars van de bevrijders in een atlas bijgehouden.
Elke veroverde stad werd een dikke stip.
Maar de laatste weken had hij het erbij laten zitten.
Het had 'm te lang geduurd.
De bevrijders hadden het bij hem verbruid.
Toen ze er eindelijk waren, hield hij zich afzijdig
Hij was de enige die de vlag niet uitstak,
Iedereen stak de vlag uit.
Zijn vader niet.

De oorlog was voorbij, de mensen waren vrij.
Ze zongen en dansten van de vroege morgen tot de late avond.
Ik herinner me vooral jonge vrouwen.
Gearmd met jonge mannen baanden ze zich een weg door de stad.
Soms bleven ze ineens staan en zongen ze midden op straat het volkslied.

Ik bleef in de buurt van het kamp, hoewel het er nog steeds stonk
Wat moest ik dan doen, hossen in de stad?
Ik kroop bij het kamp door het struikgewas.
Ik hoorde praten.
Het waren mannen met doeken voor de mond.
Ze waren aan het graven.
De voormalige kampleider stond er.
Hij wees de plekken aan, hij had gevangenen laten doden.
Daar liggen ze, ga maar graven.
Hij had zijn pet nog op en zijn uniform nog aan.
De onderscheidingstekens waren er af gescheurd..
Een van de gravers begon te vloeken en trapte de kampleider in de kuil met halfvergane
lijken.
Hij krabbelde overeind en ging weer aan de rand van de kuil staan.
Ik lette op zijn gezicht: hij keek schuin omhoog naar de onversaagde wolken.
(De violist stopt)

Ik vertel je dat, maar ik vertel je ook weer niet alles.
De herinneringen zijn zo talrijk, zo halsstarrig,
Dat er nauwelijks plaats was voor iets nieuws.
Het wordt tijd dat er wat herinneringen opgeruimd werden.
Aan iemand meegeven of zo.
In een kuil gooien.
Zand erover.

(De violist speelt)
Ik hoor soms muziek, veilige muziek.
Veilige muziek is muziek uit de tijd dat iedereen nog leefde.

Er zijn mensen die in de oorlog veel hebben meegemaakt.
Er zijn mensen die in de oorlog nauwelijks iets hebben meegemaakt.
En dan zijn er mensen die de oorlog niet hebben meegemaakt, omdat ze na de oorlog zijn geboren.
Soms weten ze nergens van.
Over de oorlog hoor je nooit meer wat, zeg nou zelf!.
De oorlog? Nou... dat is al weer een hele tijd geleden.

(Fade out, violist stopt).